meister näit. 50 kuldnat aastas ja 10 kuldnat veiniraha. 1647. aastal olid palgad järgmised: juhtiv bürgermeister sai 250 riigitaalrit, teine bürgermeister 200 ja raehärrad 100 riigitaalrit aastas. Kuid juba kahe aasta pärast vähendatakse palku õieti tunduvalt — juhtiva bürgermeistri palk 75, teise bürgermeistri oma 50 ja raehärrade palgad 30 riigitaalrini aastas. Peale selle said bürgermeistrid kumbki 13 ja raehärrad igaüks 9 taalrit aastas veiniraha — *„cum nemini officium suum debeat esse damnosum"* [1]). Peale selle olid rae liikmed vabad riigiametnikkude ja sõdurite majutamise kohustusest (*Corp. priv.* § 35) ja teistest koormustest peale tolli- ja aktsiisimaksu.

Rae kompetentsi kuuluvad kõik linna asjad kohtu, administratsiooni, kooli ja isegi kiriku tegevusaladel. Raad teostab ka uute kodanikkude vastuvõtmist: siinjuures on tingimuseks, et selleks soovi avaldajad ühe Tartu gildi liikmeks oleksid vastu võetud, linnale erilise truudusvande vannuksid (*Corp. priv.* § 4) ja teatava summa kodanikuraha (Bürgergeld) ära maksaksid. Rae kohtuvõimule alluvad kõik Tartu kodanikud ja Tartus asuvad kodanikuseisusest isikud nii oma isiku kui ka varanduse suhtes. Peale selle ulatub linna jurisdiktsioon linnaterritooriumil asuvaile aadelmeeste maatükkidele ja muule kinnisvarale, mis on kohustatud linna heaks kandma *onera civilia* (*Corp. priv.* § 2, 13). Raad hoolitseb linna tulunduse eest, teostab järelevalvet kõigi linna valitsemisasutiste järgi, nimetab ametnikud, juhib oma korralduste ja määruste kaudu linna tulunduslikku elu, kinnitab gildide šraagid, korraldab laada- ja turupäevi, valvab linnapolitsei kaudu heakorra ja julgeoleku järele. Ta kutsub gildide oldermannid, vanemad (die Aeltesten) või terve kodanikkonna kokku nõupidamisteks, teeb gildidele ettepanekuid linna asjade kohta ja otsustab gildide tehtud esitised. Tähtsamate kohtulikkude asjade otsustamisel moodustab rae üldkoosolek esimese kohtuinstantsi. Väiksemate asjade jaoks on määratud raeliikmeist koostuvad linna alamkohtud: 1) foogtikohus (Vogteigericht), mille liikmeiks kaks raehärrat — ülem-kohtufoogt ja kohtufoogt, otsustab linna jurisdiktsiooni kuuluvaid üldisi tsiviil- ja kriminaalasju, 2) ametikohus (Amtsgericht) koostub ülem-ametihärrast (Oberamtsherr) ja ametihärrast ja harutab tsunftidesse või üldse tööstusellu puutuvaid küsimusi, 3) kaubakohus (Wettgericht) on samuti kaheliikmeline (Oberwettherr, Wettherr) ja otsustab kaubanduse alal üleskerkivaid küsimusi, 4) kammerkohus (Kämmereigericht) koostub kahest kammerhärrast ja lahendab kinnisvara hindamise, ehitiste ja maatükkide piiride küsimusi, 5) vaeslastekohus (Waisengericht) otsustab ühe bürgermeistri juhatusel ja kahe raehärra (Waisenherren) osavõttel vaeslastesse puutuvaid asju. Administratiivsed ülesanded jagas raad samuti oma liikmete vahel ära, harilikult nii, et igal raehärral mitu ülesannet tuli täita. Ka neil aladel oli mõne asja juhtimine kahe isiku hooleks antud (Weideherren, Quartierherren, Kirchenväter j. t.). Harilikult pidas raad endal ka palgalist sekretäri, kes raeliikmete hulka ei kuulunud.

Gildid. Rae kõrval etendasid linna valitsemisel teatavat osa ka gildid, kelle tähtsus Rootsi ajal tunduvalt hakkab kasvama. Gildid teevad Poola ajast alates suuri jõupingutusi selleks, et raad neid kui politilist tegurit tunnustaks ja nende soove linna asjade juhtimisel arvestaks. Hoolimata rae visast vastupanekust tõuseb gildide mõjuvõim XVII aastasajal Tartus samuti kui Tallinnas ja Riiaski. Eriti energiliselt püüab siin Suur Gild linna valitsemisel oma mõju maksma panna ja isegi bürgermeistri valimisi mõjustada. Rootsi aja alguses puudus Tartu gildide

1) Rae protokoll, 1649. a., lk. 63.

Tartu, lk. 64